СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 103. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер, 5-го травня 1938. No. 103. Jersey City, N. J., Thursday, May 5, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — 4-0807. Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1010. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРОМИСЛОВЦІ ПРОТИ КОМІТЕТУ ВІДНОСИН ПРАЦІ

ВАШИНҐТОН.—На конвенції 1,500 промисловців і бизнесменів, скликаних американським департаментом торговлі, ухвалено домагатися провірки діяльности Ваґнерового акту, що має реґулювати працю, вважаючи цей акт за „найбільшу перешкоду в поборюванні безробіття". Певна частина промисловців з Чинком на чолі пропонувала створити спільно з робітниками спільний фронт для поборювання застою. Чинк навіть говорив, що робітники і промисловці вийдуть дуже зле на тім, коли не погодяться між собою. „Коли ми не будемо нічого робити, тільки плювати на себе взаємно, то політикани будуть стояти з боку і сміятися з нас", говорив він.

КАЖЕ, ЩО ПОЛІТИКА „НОВОГО РОЗДІЛУ" ТРАТИТЬ ҐРУНТ.

ВАШИНҐТОН. — Голова бюра публичної опінії, Джордж Ґалоп, сказав, що політика „нового розділу" чимраз більше тратить серед суспільности прихильність. Він казав, що його бюро вислало тисячі запитів до ріжних людей, чи вони цього року стоять краще, ніж минулого. Тільки 36 на 100 відповіли, що так, а 64 відповіли, що ні. Як відомо, президент Рузвелт, рік пізніше як обняв перший раз своє становище, виголосив через радіо промову, в якій запитував у приятельський спосіб кожного американського громадянина, чи він того року краще стоїть, ніж попереднього. Тоді велика частина американців відповіла, що так. Але тепер є навпаки, отже тепер можуть републиканці ставити те саме питання, говорить Ґалоп.

ПЕРЕМОГА „НОВОГО РОЗДІЛУ" В ФЛОРИДІ.

ДЖЕКСОНВИЛ (Флорида). — У сенатських виборах, що відбулися пару днів тому в Флориді, вийшов сенатором великою більшістю Клод Пепер, що займав уже становище сенатора і був виразним прихильником політики президента. Той випадок стверджує, що прихильність до „нового розділу", бодай у стейті Флорида, є ще велика, хоч дехто говорить інакше.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

ШІКАҐО. — Хоч кожний пересічний американець думає, що це виключене, щоб Америка тепер вступала в якунебудь війну, то проте представник уряду, помічник секретаря війни, Луіс Джансон, на зібранні виробників сталевих приладів сказав, що американський уряд провірив двацять тисяч ріжних американських фабрик і з них вибрав десять тисяч, які на випадок війни будуть виробляти ріжні військові річи, а в першій мірі амуніцію. Джансон сказав, що військові арсенали виробляють тільки десять відсотків того, що буде потрібне на випадок війни. Арсенали фактично обмежують свою роботу до експериментування. Решту мусить виробити приватний промисл, говорив він. У тій ціли уряд поробив уже навіть умови з тими фабриками, і час до часу дає їм маленькі замовлення на амуніцію, щоб у той спосіб привчити їх виробляти воєнні продукти, а також приготовити в фабриці все, що до того потрібне.

СЕНАТ ЗАТВЕРДИВ ГРОШІ НА ФЛЬОТУ.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний сенат затвердив суму 1,165 міліонів долярів на будову нових бойових кораблів. За ті гроші побудують 46 бойових кораблів, з них три найбільшої кляси. Крім того побудують 26 помічних кораблів і 950 літаків. Також розбудують за ті гроші військові доки.

ДУМАЮТЬ ПРО ПІДМОГИ ДЛЯ ПАРОХІЯЛЬНИХ ШКІЛ.

ОЛБАНІ. — На нарадах конституційної конвенції бруклинський делеґат Геферман вніс проєкт, щоб конституцію змінити в той спосіб, щоб стейтова леґіслятура дістала право ухвалювати певні грошеві суми на парохіяльні школи в нюйорському стейті. Геферман сказав, що парохіяльні школи ведуть дуже добру роботу. Отож стейт повинен прийти їм з поміччю. Вони вчать 30% усіх дітей. Якби вони заперестали нагло їх учити, то стейт мусів би видати великі суми, щоб ті діти десь примістити. Супроти того стейт повинен помагати тим школам, покриваючи бодай половину коштів їх удержання.

ОБОРОНЯЄ КАЛЕДЖІ.

НЮ ЙОРК. — Предсідниця каледжу Велслея сказала, що закиди, начебто ті, що покінчили студії в каледжах, тратять зацікавлення до релігії і стають безбожними, є неправдиві. Можливо, що вони, діставши вищу освіту, стають тільки більш критичні до плитких промов, що їх по церквах виголошують початкуючі священики. Та це не є безбожність.



НАСЛІДУВАННЯ СТАРОВИНИ.

Студенти з ріжних мирових організацій у Бостоні, щоб запротестувати проти агресивних держав, влаштували наслідування ославленої „бостонської чайної забави" й викинули в море скрині, що представляли агресивні держави. Як видно з образка, настрої серед студентів звернені передовсім проти Японії.

СЛУЖБА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА.

На річній конвенції Американського Червоного Хреста в Сан Франсіско бесідники підносили, що в черговій війні завдання Червоного Хреста буде далеко небезпечніше, ніж у минулій. Вони також підкреслили, що в нинішнім часі, коли є таке прямування, щоб з раненими поводитися брутально, Червоний Хрест повинен повести аґітацію проти воєнних звірств, попоповнюваних на ранених.

НАПАД УЧИТЕЛЯ НА ХЛОПЦЯ У ВЕРХРАТІ.

Солтис громади Верхрата доручив Теодорові Балуховi дати підводу і відвезти двох учителів на конференцію до Рави Руської. В означеному часі селянин вислав свого сина Михайла. Коли він приїхав і зголосився в учителя Адольфа Заблоцкого, цей наказав йому приготовити сидження на 5 осіб. Хлопець заявив, що коні не довезуть стільки осіб, бо дорога тяжка. Тоді учитель побив його по голові і по лиці. Коли хлопець почав утікати — зловив за батіг, побіг за ним і бив батогом. Лікар ствердив у хлопця нездатність до праці на 7 днів.

САМОГУБСТВО ПО ПРОЧИТАННІ „АННИ КАРЕНІНИ".

В Букарешті покінчила з життям 24-літня Штайнберг, одна з найкращих жінок румунської столиці. Самовбивниця залишила лист про те, що щойно прочитала „Анну Кареніну" Толстого; читання цього твору поділало на неї так дуже, що вона рішила померти.

МАНДРІВНА ГОРА ЗНИЩИЛА ДВА СЕЛА.

На схід від Нішу в Югославії, недалеко сіл Малошіти і Перутини, запримітили від кількох днів, що збічча гори обсувається і що ціла гора рухається. Влада негайно виселила мешканців загрожених сіл. Перед кількома днями вору́шена гора просто ціла „перевернулася". Маси землі знищили до тла оба села.

СУД ТАК, А ПОЛІЦІЯ НІ!

Недавно суд у Рівному видав присуд того змісту, що кольпортажа видань „Відродження" його членами на Волині дозволена, якщо кольпортер не бере ніякого рабату. Тимчасом у практиці далі забороняють продавати видання „Відродження". Ось недавно відбулася в селі Боголюбах коло Луцька ревізія в домі Олександра Хлопецького. Ревізію переводила поліція з Уляник. Хлопецький дістав зо староства в Луцьку письмо, яким староста покарав Хлопецького за кольпортажу видань „Відродження" гривною 10 зл. Незабаром після того прийшла на адресу Олекси Кузьмиченка з села Даничова, почта Межиріче коло Корця, поручена посилка з виданнями т-ва „Відродження". На почті видали адресатові пачку, але по дорозі відібрав йому пачку поліцай Міхальскі і заніс на станицю поліції у Харалузі й опісля переслали до староства в Рівному. Комендант станиці поліції отверто заявив, що всякі посилки буде відбирати адресатові. Отже суд у Рівному увільняє від вини і кари за кольпортажу видань т-ва „Відродження", а поліція далі конфіскує посилки.

БЕЗСМЕРТНІСТЬ ЛЯФОНТЕНА.

Недавно появилася нова студія про байкаря Ляфонтена. Написав її Жан Жіранду й наново відсвіжив прибілдлу безсмертність байкаря, відомого в нас не так з перекладів, як зо своєрідних перерібок Леоніда Глібова. Як відомо, про Ляфонтена висловлювалися з захопленням найбільші французькі критики - фільософи: Гельо, Тен та інші. Гельо, що осуджує „низький лет" думок Ляфонтена, впевняє рівночасно, що тільки стиль запевняє письменникові безсмертність. А Ляфонтен був незрівнаним майстром стилю. „Ніщо не заступить стилю; найбільша глибина думки є нічим без стилю" — говорив Гельо зприводу Ляфонтена.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

АНГЛІЙСЬКІ ОСТРОВИ ПОРИНАЮТЬ У МОРЕ.

Шотляндський учений, професор Ф. К. МекЕнтош, видав цими днями працю про небезпечну появу для кожного англійця, якою є факт, що англійські острови поринають від 50 віків у море. Від деякого часу цей процес поступає швидше. Англія тратить 30 кв. цм. поверхні що 60 літ.

ВЕЛИКИЙ ДАР ДЛЯ Т-ВА „ВІДРОДЖЕННЯ".

На закінчення широкої кампанії т-ва „Відродження" в цьому році т-во дістало перший запис майна від д-ра Володимира Моравського, активного відродженця зо Стрия, нині заточенця на далекій чужині. Отже д-р Моравський склав у лютому ц. р. у т-ві „Відродження" свій заповіт такого змісту: „На випадок моєї смерти установляю власником моєї реальности (дім з городом) у Стрию, при вул. Лелевеля 38, Українське Протиалькогольне і Протинікотинне Т-во „Відродження" у Львові". З чистого річного доходу з цієї реальности установить т-во „Відродження" 2 рівні стипендії, для найближчої рідні фундатора української народности обох полів під умовами: а) кандидат (ка) мусить бути дійсним членом „Відродження"; б) першенство щодо стипендії мають ті, що довше належать до т-ва „Відродження". Якщоб забракло рідні фундатора, про стипендію може старатись кожний активний відродженець". Цей заповіт є великим моральним капіталом для т-ва і доказує, що т-во „Відродження" здобуває сьогодні серед українського громадянства щораз то більшу прихильність і підтримку у своїй важкій і необхідній праці для добра і росту української нації.

НАЗИВАЄ УКРАЇНСЬКУ МОВУ ҐІЄРОҐЛІФАМИ.

Ґієроґліфами називає українську мову Володислав Динисевич, управитель утраквістичної школи в Люблині—Кулайці, який набрав у крамниці товарів і не хотів за них заплатити. Тому дістав позов, написаний згідно з постановами закону українською мовою, щоб заплатив гроші за побрані товари. Пізваний В. Динисевич звернув позов, домагаючися, щоб доручено йому позов державною мовою, бо „чужих ґієроґліфів не обовязаний читати і приймати до відома" (ч. акт. I. C. 297. 37. суду городського в Раві Руській). Слід додати, що селяни цього села мали з ним справу за зневагу, якої цей пан допустився підчас шкільної науки (була це зневага народу, але не скорено законом), і тоді п. Динисевич зобовязався звернути кошти, а селяни відступили від позву.

СПРИЧИНИВ... ПОВИНЬ!

Совєтському досліднинові північних околиць землі, проф. Шмідтові, закидають, що при гирлі Північної Двини в смузі Архангельська не велів очистити ріки з криги, а це спричинило повінь!

ҐЕНЕРАЛЬНИЙ ПОЛЬСЬКИЙ НАСТУП НА ВОЛИНЬ

ЛЬВІВ.—Знавець відносин на Волині, В. Островський, звертає в „Новім Часі" (ч. 86.) увагу українського громадянства на те, що треба взятися цілій нації до рятування Волині. Доказує, що вся Польща йде обєднаною лавою, щоб спольщити Волинь. Історія з Гриньками це було тільки започаткування широко закроєної акції перетягання української людности на польське. Тепер зачали поляки витискати назву „українці" і вводять назву „рускі", щоб тим чином увести нове баламутство, бо на Волині й Поліссі назва „рускі" утотожнюється з назвою „русскі", себто росіяни. Далі, засипують Волинь ґазетами, брошурами, книжками й історичними, ніби науковими розвідками, що мають переконати людність, що Волинь це польська земля, а її населення це поляки. В. Островський взиває до боротьби нацією „історичною зброєю", себто при допомозі таких українських історичних книжок і матеріялів, що протиділали би польській пропаґанді.

ПОЛЬСЬКІ „ВЧЕНІ" ПРО ЛЕМКІВ.

ЛЬВІВ. — „Новий Час" пише, що Польська Аґенція Телеґрафічна, себто польська урядова установа, пустилася передруковувати таку польську наукову глупоту, що лемки є потомками волоських пастухів, що в давніх часах примандрували Карпатами з Румунії до Польщі й осіли в Низькому Бескиді. На це вказувалаб, на думку ось тих польських „учених", якась лемківська скриння в формі корабля, котру знайдено в горлицькому повіті, а котру забрали для польського Етноґрафічного Музею в Кракові.

СОЮЗ УКРАЇНОК ПРИ РОБОТІ.

ЛЬВІВ. — У днях 15. і 16. квітня відбулась у Львові Крайова Конференція Союзу Українок, присвячена справі піднесення господарської культури і здоровля нашого села. Програма конференції, яка викликала дуже живу дискусію, вказує, що ділянка господарсько-кооперативна і народнього здоровля висувається тепер на перший плян зацікавлень зорґанізованого жіноцтва. Предметом нарад була також справа будови Українського Жіночого Дому.

НА ШЛЯХУ ДО АВТОНОМІЇ.

УЖГОРОД. — Надіються, що чехословацька влада не буде вже в теперішніх обставинах далі відкладати справу автономії для Закарпаття. Значить, що незабаром відбудуться таки вибори до закарпатського сойму. Цікаве тут те, що урядові кола в Празі вважають закарпатських комуністів за продержавний елемент і рахують на їх попертя.

МОСКВОФІЛИ ПРОТИ УКРАЇНСЬКОЇ ГРАМАТИКИ.

УЖГОРОД. — Закарпатські москвофіли озлоблені на губернатора К. Грабаря за те, що за його попертям празьке міністерство шкільництва одобрило для закарпатських шкіл українську граматику Ф. Аґія. Вони задумують тепер звернутись до чехословацького уряду, щоб скасував апробату цеї граматики.

ҐІТЛЕРОВІ СПРАВИЛИ ПАРАДУ, ЯКОЇ ЩЕ НЕ БУЛО.

РИМ. — Американський кореспондент, описуючи гостину, яку влаштувала Італія Ґітлерові, подає, що такої гостини і таких овацій не зазнав досі ніякий імператор світу. Кажуть, що видано на цю гостину яких 20 міліонів долярів. Відчинено нову евеню, яку названо іменем Ґітлера. Пише, що яких 300,000 людей приглядалися до візду Ґітлера, що їхав побіч італійського короля в блискучій від золота повозці серед шпаліру десяток тисяч італійських карабінерів і фашистівської молоді. Всі доми, а навіть дерева були освічені. Виджив старинний Колісей і інші памятники старовини. Бо й вони, як і величаві фонтани, сяли проміннями ріжнокольорових світел. Ось так, пише американський кореспондент, Італія манифестувала своє багатство, свою силу і свій мистецький смак.

ВАТИКАН ЗБУВ ГОСТИНУ ҐІТЛЕРА МОВЧАНКОЮ.

ВАТИКАН МІСТО. — Папський офіційний орган „Осерваторе Романо" не подав ні одного слова про приїзд Ґітлера до Риму. Збув цю подію цілковитою мовчанкою. А папи, як відомо, у Ватикані тепер нема. Він виїхав на відпочинок. Кажуть, що зробив це навмисно, щоб не бути у Ватикані в тім часі, коли перебуватиме в Римі Ґітлер. З цього виносять, що ще дуже далеко до порозуміння Ватикану з націстичною владою.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГАНЕБНИЙ НАСТУП

Є одна певність: забирають нам „Український Город" у Львові. Подія ця того роду, що вона не тільки позбавляє нас такої землі, яка вже стала загально народньою цінністю, але ще й розбиває наш нарід. Бо, як можна вносити з тих коротких звідомлень, що появляються в старокрайовій пресі, то й наша суспільність розбилася через цю справу. Очевидно, що не розбилася щодо осуду Польщі, ні щодо цього, щоб можна було площу „Сокола-Батька" віддати польській армії. Але цілком захиталась у довірю до свого політичного проводу, що допустив до таких можливостей. Що гірше: навіть рознеслися, як пише „Діло", такі „татарські вісти", що голосять, що це старшина „Сокола-Батька" ту площу продала. Ось таких „сензацій" є тепер більше. Але та одна вистарчає, щоб зрозуміти, яку страшну атмосферу викликують польські окупанти своєю політикою супроти українців. І не треба себе дурити, що такі річи стаються випадково. Ні. Це все обдумане. Окупанти добре знають, що такими своїми вчинками вони не тільки нищать нас матеріяльно, вони не тільки видирають нам те, що в нас не є і не може бути виставлене на торг, але ще й розбивають нашу моральну силу, витворюючи щораз гнилішу атмосферу.

Які це дивогляди діються тепер у Рідній Краю в часі „польсько-української угоди" чи там „нормалізації" (яка формально чейже ще далі існує), видно найкраще по тім, що передові українські часописи пишуть ріжно про те, хто властиво забирає площу „Сокола-Батька". А навіть ті, що пишуть, що це забирає військо, одним разом подають, що про це нічого не знають у варшавськім військовім міністерстві, а другим разом розписуються про конференцію в тій справі з міністром військових справ та його заяву, що військо потребує цеї площі.

Нема двох слів, що історія з площею „Сокола-Батька" є тільки одною ланкою в довгім ланцюху „угодової" політики, яка, розбивши наш нарід, змагає тепер до цілковитого знищення української сили в Польщі. Там, де не дописує польський костел чи польський жандарм і староста, де не можна покликатись на закон про парцеляцію, там є в резерві ще один адут, проти якого нема ніякої можности протестувати. Це — армія. Це її добро. А перед ним усе інше мусить уступити. Ось у таку сітку загнала Польща український політичний провід. І дозволяє собі в часі цеї „угоди" на такі ганебні наступи, на які не було в неї відваги, коли йшли замахи за Пілсудского чи Перацкого, коли принаймні було за що мститися, якщо брати справи чисто з польського боку. Ось такі є сумні наслідки, коли український нарід, чи там його провід, заломлює лінію безпощадного нищення Польщі.

ТРОЦЬКИЙ ПРО МОЖЛИВОСТІ ПЕРЕВОРОТУ В СОВЄТАХ

Одна письменниця відвідала Л. Троцького в Мексику і про свою розмову з ним написала звіт до одного паризького щоденника. Ось цей звіт:

„Які є ріжниці поглядів, — запитала я — котрі існують між вашою політикою і політикою Сталіна?"

„Є це непримирні розбіжності. Моя політика полягає на обороні працюючих мас, тих власне, що влаштували жовтневу революцію. Навпаки, політика Сталіна відповідає **інтересам бюрократії**, тої нової касти доробкевичів, котра тепер панує над народом і гнете його".

Наступила хвиля мовчанки, почім Троцький уже з більшою силою говорить далі:

„Російська бюрократія є могуча. Члени її є користолюбні і хижі та використовують край. Ненависть народніх мас до бюрократії є почуттям, яке загально панує в Совєтській Републиці. Та бюрократія дрижить за свою необмежину владу і за щораз більші свої привілеї, і тому вона старається придушити вже в самім зародку всяку опозицію, всяку критику та всякий висказ невдоволення. А тому, що вона не може народові сказати, що вина опозиції полягає на жаданні більшої свободи та більшого добробуту для міських та сільських робітників, то мусить звалювати на голови опозиції всілякі злочини, які моглиб в очах народу оправдувати ті криваві репресії".

„Чи такі власне є причини московських процесів?"

„Без найменшого сумніву!" — відповів Троцький. — „Ті процеси з неба ні впали і мають уже довгу історію за собою. Почавши вже від 1923—24 року, стала панівна шайка очорнювати опозицію, приписуючи їй цілком інші ціли від тих, які опозиція властиво має. Це систематичне очорнювання є можливе лише при тоталічнім режимі, при котрім контроля преси лежить у руках панівної кліки. Збільшуючи з кожним роком, з місяця на місяць, ті очорнювання та фальшування, Сталін допровадив до затруття загальної, суспільної думки.

„По тім приготуванні, котре заняло найменше десять років, Сталін приступив до інсценізування процесів, 'аранжованих у льохах Г. П. У". (Троцький видав про це окрему книжку п. з. „Злочини Сталіна").

„Ми у Франції не можемо зрозуміти, чому всі обвинувачені признаються до вини".

А Троцький на це:

„Загальне пояснення цілком просте. Адже в середніх віках усі чарівниці під впливом тортур, завданих їм інквізицією, признавалися також до вини. Вони навіть дуже докладно подавали час і місце своїх зносин з чортом. А людські нерви не дуже змінилися від середньовічних часів. Люди не є всилі зносити мук, які переходять певні границі".

„А чи припускаєте, що в тих випадках уживано фізичних тортур?"

„В брутальнім того слова значінні — ні. Інквізиційна техніка стала модерною, хоч у ґрунті річи полишилась такою самою. І так, в аранжованих большевиками карних процесах обвинувачених держать у цілковитім відокремленні. Дають їм до читання лиш урядову пресу (автім там іншої нема), котра що днини вовком вие проти них та домагається на них кари смерти. Крім того пересухують їх і по 24 години без перестанку (очевидно, все інші чекісти), і то під діланням рефлекторів електричного світла. Чекісти арештують їх жінок, матерей та дітей, а від увязнених домагаються добровільного признання до неповнених злочинів, а за те, обіцяють, що їх рідних випустять з тюрми.

„Якщо підчас слідства трапляться вперті, що не даються застрашити, то їх у короткій дорозі і без розправи мордують. І так, наприклад, підчас останнього процесу розстріляно без суду бувшого амбасадора Карахана та бувшого секретаря центрального „Виконкому" Єнукідзе. Зрештою і це треба піднести, що чекісти укладають самі зізнання обвинувачених, а їм дають лише до підпису.

„Колиж нарешті приходить до публичної („показательної") розправи, то з обвинувачених лишаються вже лише самі стряпці вини".

„Щож вийде з такого стану річей у Росії? Що можна думати про її будуччину?"

На те Троцький підніс злегка повіки та каже:

„Це дуже скомпліковане питання, та не легко на нього відповісти. Я можу лише ствердити, що режим Сталіна не може вже довго потревати. Він попав у сліпий завулок. Московські процеси є лиш останніми „подриганіями" вмираючого уже режиму".

„А хтож прийде на його місце?"

„Я не є пророком, — каже Троцький — але, на мою думку, є лише дві можливості: Сталіна повалять капіталістичні сили, внутрішні або зовнішні, або навіть одні і другі в порозумінні з собою. У тім випадку удержавнена власність і плянова господарка мусілиб зробити місце капіталізмові. Політичний режим буде тоді найбрутальнішим фашизмом в цілі уговкання мас, вихованих у революційній школі.

„Або також самі маси повалять здеморалізовану бюрократію і створять правдиву демократію на підставі усуспільненої власности та плянової господарки. Буде це розвій у соціялістичнім напрямі. Не потребую вам цього говорити, що мої старання і праці є власне у той бік спрямовані".

Цей звіт з розмови з Троцьким видається нам трохи неясний.

Легко зрозуміємо, що культурна француза, що живе в цілком іншім умовім світі, не могла так легко зрозуміти завзятого московсько-жидівського утопіста, що живе в цілком іншому світі понять, представлень і почувань. Автім мусіли тут зайти цілком явні непорозуміння. Про які внутрішні (то є в Совєтах існуючі) капіталістичні сили міг Троцький говорити? Якіж там є, чи можуть бути капіталісти? І як моглиб вони порозумітися з зовнішніми капіталістами, які очевидно є поза границями Совєтів? Говорить він і про фашизм, що мав би уговкати зреволюціонізовані маси. Та на кім мігби той фашизм опертися, коли маси власне такі?

Вже нераз говорено, що, йдучи за прикладом Наполеона, міг би котрийсь із вождів армії, Ворошилов або Блюхер, захопити владу в свої руки. Але при кожнім з них стоять ангели - хранителі Чеки, котрі на випадок якоїнебудь підозрілої затії такого вождя, впакувалиб йому негайно кулю в лоб та й іще ордер червоного прапора за це дісталиб. Захоплення влади в свої руки яким полководцем булоб можливе лише на випадок, що цей полководець бувби спеціяльно щасливий у ведені своєї армії, коли рівночасно ціла війна, взята в цілости, булаб для держави нещасливою.

І Наполеон не вхопив влади у Франції так ні сіло, ні пало, але аж тоді, коли своїм військовим ґенієм урятував Францію від небезпеки, коли на полях боїв виказав себе великим чоловіком.

В совєтській державі дуже можливе є, що коли вона зазнає у війні погрому, то виплине якийсь військовець на верх. І така розвязка є найправдоподібніша, бо про таку можливість, про котру балакає Троцький, немовто **самі маси** (!) повалять здеморалізовану бюрократію, не можна і мріяти.

А якщо це можливе, то чому цього досі не роблять? Чи їм іще большевики замало сала за шкіру налили? Большевицька бюрократія тримається руками й ногами за владу, а помагає їй у тому дуже добре вишколений і оплачуваний військовий корпус Чеки. Всі вони знають, що на випадок перевороту їх усіх вимордувалиб. І тому без програної війни такий переворот не можливий. Але Сталін, мов чорт свяченої води, боїться війни. А покищо вимордовує по черзі сотки невинних людей, як „ворогів народу". Хай „маса" бодай ту потіху має.

Іван Наконечний.

РУМУНІЯ НА РОЗДОРОЖЖІ

Вісти з Румунії про арешти провідників фашистівської „Залізної Ґвардії" на чолі з Кодряну знов притягають увагу світу до цієї закутини Европи. Румунська преса повідомляє, що підчас арештів і трусів серед членів „Залізної Ґвардії" знайдено багато набоїв, рушниць, скорострілів і всякого іншого бойового матеріялу. За румунськими урядовими відомостями, „Залізна Ґвардія" готувала повстання проти теперішнього уряду і короля, щоб завести свою партійну диктатуру.

Зовсім недавно в Румунії „всенародньо" ухвалено нову конституцію, яка віддає всю владу в державі в руки короля. Король Карло, побачивши, що румунські партії ослабили себе взаємною боротьбою, захопив владу в свої руки і подиктував свою волю всім своїм противникам. Король сперся на військо, отже диктатура в Румунії має характер військовий. На основі конституції король може робити все, що хоче. Він видає закони, він призначує міністрів, які відповідають лише перед ним. Парлямент за новою конституцією не має в Румунії ніякого значіння. Король має право скликати і розпускати парлямент, коли йому „схочеться. Виборчий закон до парляменту змінено так, що всіх виборців поділено на три курії: 1) хліборобство і ручна праця; 2) інтелігентські професії; 3) торговля і промисловість. Кожна курія має в парляменті третину послів. Таким чином у Румунії скасовано ту формальну політичну рівність, яка (хоч на папері) була передтим. Тепер 85% людности — селяни й робітники — будуть мати в парляменті лише третину своїх заступників, а заможним верствам забезпечено дві третини місць у парляменті. У вищій палаті — в сенаті — має бути половина членів, призначена королем. Отже ніхто не сумнівається, що такий „парлямент" буде послушний волі короля.

Найбільший інтерес у світі викликають ті точки нової румунської конституції, в яких говориться про права короля в закордонній політиці. За старою конституцією про державні границі Румунії мав право рішати парлямент. Тепер усі воєнні та політичні договори має право ухвалювати тільки король. Ця точка нової конституції важна тим, що румунський король може тепер кожної хвилини змінити свою орієнтацію в закордонній політиці. Відомо, що в Румунії є дуже сильна течія, яка більше нахилена до Німеччини й Італії, ніж до Франції. Запевняють, що сам румунський король дуже невдоволений із Франції ще й тому, що французи піддержують румунську національно-селянську партію („цараністи") на чолі з бувшим міністром Маньовим, який найгостріше протестує проти королівського абсолютизму і домагається відновлення попередньої конституції. Король, щоб забезпечити собі самовладу, шукає нової орієнтації на Німеччину. Мостом між Румунією та Німеччиною є Угорщина, яка вже виразно пливе у водах німецької політики „натиску на схід". З Німеччини керманичі теперішньої Румунії дістають пораду — порозумітися з Угорщиною ціною територіяльних уступок. Румунська опозиція є того переконання, що король уже на такі уступки мадярам приготований, щоб віддати Угорщині деякі землі, заселені мадярами. В цьому напрямі впливають на свого румунського союзника також польські урядові чинники, які явно і славно братаються з мадярами. Провідник найбільшої опозиційної партії, Манів, подав дуже виразні натяки на ці наміри румунського короля — купити уступками мадярам прихильність Німеччини — у відкритім листі, заадресованім до голови уряду Румунії, патріярха Мирона Христі.

Розкриття повстання „Залізної Ґвардії", що стоїть у тісному звязку з Німеччиною, може на деякий час охолодити симпатії румунського короля до Берліну, але може також прискорити його рішення щодо вибору орієнтації. Король, у власнім інтересі, мусить числитися з тими групами, які хотять бачити Румунію ближче до „осі" Рим-Берлін. Отже нікого не мусить дивувати, якщо румунський король, покаравши провідників „Залізної Ґвардії", сам поверне стерно румунської політики вбік Німеччини. В історії так часто бувало, що переможець присвоював собі програму свого переможеного противника.

А. М.

Р. Г.

ГРІШНИК

(Оповідання)

(1)

В однім відпустовім місці добре людям жилося, бо вони жили більше коштом побожних прочан, як плодами своєї власної праці. Богомольці приходили обтяжені подвійно: своїми гріхами і... хоч не дуже, то всеж таки... грішми. Відходили, полишивши все: і свої гріхи і свої гроші. Ось причина, чому не тільки декан, в котрого церкві була чудотворна ікона, а також громада, дбали, щоби побожним якнайбільше догодити. Як між всякими підприємствами, так і між відпустовими місцями є сильна конкуренція. Кожне підприємство силкується дати більше, як його конкурент.

Знадвору церква було покрита фресками, себто малюнками на стіні. На задній стіні був великий образ страшного суду. Світовий суддя, Господь Бог, сидить на своїм троні. Одесную, себто по його правім боці, під проводом білокрилих ангелів, стоять побожні овечки, що повмирали були очищені з гріхів. Ошуйцю товпилися відіпхані грішні козли, окружені чортами, що до грішників скалили свої зуби.

Чорти і грішники на тім образі були такі страшні, що хто глянув на них, то йому зараз відходила охота грішити. Найбільший і закаменілий грішник, побачивши той жах на лицях намальованих грішників, зараз покаявся. Його сповідь була повна і щира, він жалував за гріхи, щиро прирік більше не грішити. Для декана, для його помічників і для села найважніше було те, що такий покаяний грішник відходив з чистою душею, та без гроша при душі.

Довгі літа цей образ тривожив грішників. Та люди помітили, що риси грішників і чортів з року на рік тратять свою остроту. Пики чортів ставали щораз менше страшні, жах на лицях грішників щораз більше блід. То була руїна робота дощів, морозу, соняшної спеки. Місцями образ став також обсипуватися. Грішникам вже не так гарячо робилося, як то бувало раньше, коли глянути на той образ.

Отець декан був також членом громадської ради. На однім засіданні ради забалакав, будьтоби від нехочу, про той образ.

— За рік, два, — казав, — з образу лишаться хіба поодинокі плями. Богомольці, що дотепер до нас приходили, перекинуться до інших відпустових місць.

Радні самі бачили, що страшний суд поволі щезає з церковної стіни. Слова декана затривожили їх. Аж відітхнули, коли декан сказав, що половину коштів підмалювання образу може він заплатити з церковної скарбони. Рада стала радити і врадила другу половину коштів взяти на громаду.

Коли справа коштів підмалювання вже була полагоджена, стали радити, які інструкції дати малярееві. Врадили, що, по змозі, маляр повинен зробити так, щоби віджив попередній образ. Лиш гурток грішних козлів лівруг Господа, з яких пару захувалося цілком добре, маляр нехай підмалює світлішими фарбами, так, щоби закаменілих грішників, які глянуть на образ, брав жах ще більший, як це раньше було.

Війт з деканом поїхали до одного маляря, котрий вималював неодну вже церкву і всі з тої роботи були вдоволені. Вони просили, щоби взяв на себе відновлення образу на їх церкві.

— Годі! — відповів маляр. — Я саме тепер при великій роботі, яка потягнеться до весни. Я вже й нарік взяв завдаток. Також буду вам малювати церкву. Та я дам вам мого першого помічника. Я ручу за нього. З його роботи ви будете дуже вдоволені. Він у мене вже зручний саме в тім, що вам треба. Чортів і жах на людських лиці малює так, як жаден інший маляр. І я не втну того так, як він.

Припадок хотів, що той перший помічник маляря, Ілько Гудик, був родом з тої ж таки відпустової місцевости. Був третім наймолодшим сином бідного господаря, майже халупника. Їх хата стояла зараз коло млина. Маленького Ілька батько давав людям. Ілько зачав заробляти на хліб свій тим, що пас гуси кількох багатих господарів. По році став помічником громадського пастуха. Коли йому вже було сім років, його батько вже не годен був дурити учителя. Поданий на кару за непосилання дитини до школи, мусів дати Ілька на науку. Ілько був найліпшим учеником. По році науки знов пішов пасти худобу. Цим разом на пастуха взяв його пароха, отець декан.

Пасучи деканову худобу на цвинтарі, Ілько побачив, що до цвинтарної каплиці іде мандрівний маляр. Пішов за ним. Маляр каплицю в середині побілив і став малювати облаки, між облаками ангелів. Всяку всячину пензель маляря клав на стінах каплиці. Малий Ілько стежив за рукою маляря, ні на хвилю не відвернув від неї очей. Призирався, як маляр розробляє фарбу, що до неї додає. До всього призирався.

Вполудне маляр пішов обідати. Фарби і все інше лишив у каплиці так, як стояло. І Ілько вийшов з каплиці, щоби гнати худобу. Та худоба пропала з кладовища. Ілько глянув на сонце і домиркувався, що сталося. Худоба сама вгадала, що їй вже пора йти до стайні. Як привикла була що днини, гнана пастухом, так тепер зробила, не ждучи на пастуха.

— Я там буду потрібний хіба аж тоді, коли прийде пора знов гнати худобу на пашу — погадав Ілько. — Тепер спробую, чи то велика штука малювати.

Вхопив посудину з синьою фарбою, пензлик і пустився по кладовищу шукати місця, де можна би зробити пробу. Вибрав собі задну стіну трупарні, бо вона була заслонена густою бзиною. Став малювати. Намалював хлопа і корову. Бодай він сам пізнав, що це хлоп, це корова. Був би малював, поки стане фарби. Та він боявся маляря. Коли бачив, що вже вийшла четвертина фарби, вернувся до каплиці, поставив на своє місце фарбу з пензлем і побіг по корови.

Корови знов ходили самопас. Ілько знов стояв у каплиці. Бачучи, що хлопчина подивляє роботу, маляр сам розпочав з ним розмову. Ілько силкувався випитати маляра, видобути з нього все те, що треба було знати про штуку малювання.

(Д. буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ВІРЮ, БО ЦЕ НЕЙМОВІРНЕ!

Тижневик „Ню Републик" подав оноді винятки з листа одного кореспондента в Москві про криваві купелі, що їх диктатор Сталін справляє большевицьким лідерам, і додає, що слова цього кореспондента багатьом читачам можуть показатися неймовірними.

Виходить, що люди не вірять у неймовірні річи.

Та чи досвід справді показує, що люди не вірять у неймовірні річи? Чи нема людей, які саме вірять у річи тому, бо вони є неймовірні, себто не можуть бути доказані досвідом? Адже сказав один фільософ думку, що може видатися дивовижею: „Вірю в те, бо це неймовірне!" А відомий московський письменник Лев Толстой в однім зо своїх романів описує, як усі селяни вірять ветеранові війни, як він оповідає їм про край, у котрім люди ходять догори ногами, а потім усі його мають за брехуна, як він їм побожився, що бачив гори такі високі, що навіть літом на їх верхах лежить сніг.

Неймовірну думку, як імовірну, треба би трактувати однаково: приймати думку тому, що вона неймовірна, було би нерозумно, але й було би нерозумно відкинути її тому, що вона неймовірна. Кожну треба розглянути, як автор цеї думки її доказує.

„НЕЙМОВІРНА ТЕОРІЯ".

Неймовірна теорія про московські розстріли така, що, мовляв, большевицькі головачі, котрих диктатор Сталін розстрілює, справді винуваті закинених їм злочинів. Як жеж доказує автор цю думку?

Каже він, що осуджені большевицькі головачі ріжнилися від диктатора Сталіна в основних питаннях большевицької політики. Як довго могли, вони старалися перепирати свої думки правильними дорогами в комуністичній партії. Як Сталін добув собі більшість, вони мусіли піддатися безумовно більшості, вирекстися своїх думок та попирати думки, в котрі вони не вірили. Будучи видно незломними людьми, вони цього не зробили. Не зважаючи на те, що Сталін добув собі більшість, вони все ще далі вірили, що мають слушність, а Сталін помиляється. Вони знали, що для їх здушення Сталін ужие сили, і тому вживали проти Сталіна всяких засобів, чесних і нечесних.

Як бачимо, неймовірна теорія не виглядає так неймовірною, як вона спершу видалася. Вона виясняє події, себто подає розумові причини для ділання дієвих осіб.

НЕ СОБОЮ МІРИТИ.

Звісно, засоби й способи боротьби Сталіна і його опозиції не такі, яких уживається в Америці. Та з цього ще не виходить, що таких засобів і способів розуму людина не буде вживати. Адже й розумна людина вживає в ріжних обставинах інших способів. Не поступатиж розумній людині в Америці, де є свобода й демократія, так, як поступати їй у Росії, де є деспотизм і диктатура.

Звертає на це увагу самий автор згаданого листа до „Ню Републик". Якби так опозиція проти голови держави знаходилася в демократичній країні, то вона, не зважаючи на програну в урядовій партії, могла би далі вести відкрито агітацію за свої думки та старатися переконувати народ, щоби при наступній нагоді заявився проти того, за що він передтим заявився.

Росія—диктаторська країна. В ній поконана при виборах течія в урядовій партії мусить піддатися безоглядно більшості. Хто не хоче, мусить іти в підпілля й з підпілля вести боротьбу революційним способом.

ОПОЗИЦІЯ В ДЕМОКРАТІЇ И ОПОЗИЦІЯ В ДИКТАТУРІ.

Це показує мимоходом на одну поважну ріжницю між демократичними й деспотичними країнами. Вони ріжняться основно у відношенні до опозиції.

У справжніх демократичних країнах опозиція проти уряду має право вести публично свою роботу: переконувати людей про свою слушність, організувати їх для переведення своїх думок, старатися впливати на уряд. Найяскравішим приміром цього відношення є Англія, де провідник опозиційної партії в парляменті бере пенсію з уряду за свою роботу, себто поборювання партії в уряді, та Америка, де признається свободу агітації й організації навіть тим комуністичним і фашистівським групам, що хочуть скасувати демократичні свободи.

У диктаторських країнах правляча партія забороняє ширення всяких думок, противних її волі, не дозволяє ніякій іншій думці свободи слова, не дає цим людям організуватися. Всякого, що з інакшою думкою, хочби навіть з правлячої партії, замикають до вязниці, концентраційного табору, виганяють з краю, або ставлять під стіну. Так діється в усякій диктаторській країні, фашистівській чи комуністичній.

НЕПОМИЛЬНИЙ ДИКТАТОР.

Колиб так хтось спитався Сталіна (чи котрого іншого диктатора), яким правом він нищить так безпощадно всяку противну йому думку та всяких людей інших поглядів, то Сталін (і всякий інший диктатор) сказав би певно, що він заступає таку велику ідею, що для неї він не вагається пресвятити життя хочби великого числа людей. Кожний диктатор заслоняється великою ідеєю. І кожний з них вірить у свою непомильність.

Проти цього в демократичних країнах виступає саме основна думка, що всяка людина може помилитися. Що навіть найбільший політик може завтра вважати помилкою те, що йому нині видається несхитною правдою.

Є політичні провідники, схильні приймати свою непомильність, і є політичні провідники схильні приймати думку про свою помильність. Це не значить, що ті, які себе голосять непомильними, ними є. Вони звичайно ще частіше помиляються, ніж ті, що припускають можливість своїх помилок. Та це не перешкоджає великим масам людей уважати їх за непомильних. Бо як є ріжні провідники, так є й ріжні ведені: одні приймають можливість помилок у своїх провідників, а інші люблять ходити за провідниками зо сліпою вірою, що провідники непомильні.

СИЛА УРЯДУ.

Усякому урядові треба мати силу переводити в життя свою волю. Уряд, що має таку силу, є сильний, уряд, що її не має, слабий.

Відноситься це однаково до уряду в демократичній країні й до уряду в деспотичній країні. Ріжниця між ними в тому, що вважається сильним урядом. У демократичній країні сильним урядом є той уряд, за котрим стоїть народ чи виборці. У диктаторській країні уряд сильний своєю жорстокістю в переводженні своєї волі. У демократичній країні уряд для переведення реформи потребує переконувати людей; у диктаторській країні він розправляється жорстоко зусяким, хто не хоче виконувати його волю.

Ріжниця між цими поглядами на силу уряду залежить звичайно від виховання. Люди й народи, що були довго на свободі, ждуть від свого уряду розумового підходу до всякої справи. Люди й народи, що жили довго в неволі, вважають сильним той уряд, що поводиться з ними як з рабами, себто способами примусовими. Говорили польські пани: „Хлопа не бий, то він слабий!" До сьогодні ще хлопські діти нераз це за правду вважають.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ В ІТАЛІЙСЬКІЙ ПРЕСІ

(Докінчення).

31) Рома Фашіста, з 30. грудня 1937, Льї універсітарі україні е ля СІЕ, передруковує з коротким прихильним коментарем французький лист українських студентів до генерального секретаріяту СІЕ в справі недопущення їх на 7. міжнародні спортові змагання в Парижі. 32) Ль Оссерваторе Романо, 1. березня 1937 і феделі (вірні) рутені пер іль Санто Падре (за Св. Отця), дає широкий опис святкування 15-ліття інкоронації Папи Пія XI, зокрема наводить довгі уступи з промови Ексцеленції Митрополита Шептицького. Крім цеї є ще тільки одна кореспонденція зо Львова (трохи мало на живіші зносини!), а саме з подорожі Етторе Сеттанні в 33) „Рома" Неаполь, 6. лютого 1937, Україна інквієта (неспокійна), з одною світлинкою. Дуже мило вражає тут відчування українських околиць і людей автором як щось близьке італійській душі. Львів — цеж наче ті „наші розкішні містечка Тоскани"... Вечором (на селі) солодкі співи, найгарніші на півночі (розуміється на північ від Італії), імпровізують народні співаки й поети. Ніде південний чоловік не почувається так у себе дома, як саме тут, ніби попав до Апулії чи в саме серце Сицилії. Стаття має зрештою і свою поважну сторінку з найновішої минулости українського народу та не без іронічних приміток на адресу сусідів. Натомісць авторка статті в 34) Ле Віе дель Мондо, № XII 1937, Аспетті е річсорсе делля Польонія (Польща: країна і багатства, можна би свобідно перекласти), Анна-Марія Гоббі-Белькреді між 34 міліонами поляків не згадує ні слова про українців, хоч на 25 світлин подає три з українських околиць (з того ще з Полісся).

Поява української граматики для італійців Евгена Онацького викликала дуже симпатичні коментарі в пресі. Перед нами, на жаль, тільки дві статті. 35) Корріере Діпльоматіко Консоляре., Рим з 20. січня 1938 Ль' Італія а уна Грамматіка Украіна. Велика стаття Лючіяно Франці підкреслює вагу видання граматики для інтенсифікації зносин Італії з Україною, землею середземноморською, культури західньої, власне латинської. Росія ніколи не знала культури й права цісарського Риму і Риму християнського, тоді як Україна мала европейське історичне завдання оборони перед азійським напором. Згадує дещо з пореволюційної історії України і теперішне важке положення під большевиками. Самогубство Любченка вводить у звязок з його підтримуванням друку українського словника Академії. Самаж українська мова гарна й милозвучна — тут наводить про це уступ з Онацького. Вітає підготування українсько-італійського словника. Друк граматики Онацького закінчено саме 4. листопаду 1937 в річницю італійської перемоги в світовій війні. Перемогою для українців, що на чужині працюють для освободження батьківщини, є видання гарної граматики. Мабуть автор має тут на думці не лише безпосереднє, але й симптоматичне значіння цього факту для італійсько-українських взаємин. Італійці нарід латинський і середземноморський (тими самими прикметами вище характеризована Україна), гордий з того що свою 1000-літню культуру заніс аж на українські побережжя Чорного моря... щиро бажає гордій та шляхотній Україні незалежности від Москви та руйнуючих впливів большевицького імперіялізму.

36) Рома Фашіста з 25. листопаду 1937, Г. Т. подає звістку про видання граматики Онацького та що українська мова органічно ввійшла до програми навчання Королівського Високого Орієнтального Інституту в Неаполі. Далі подає кілька загальних і політичних інформацій про Україну і підкреслює геройське завзяття серед переслідувань і на вигнанні. Стверджує, що українською мовою перекладено „Володаря" Макіявелі, твори Грації Деледда... що українською мовою появився „Мусоліні, людина й чин", що появлялося завше богато статтей про Італію, та що за кордонами зрозуміння для фашизму виявили в першу чергу українці. Італійська молодь мусить знати сили, що діють на европейському сході. Українська граматика дає змогу пізнати мову, літературу й побут, а передовсім противомосковського духа, що від Мазепи до Петлюри, від Шевченка до Франка провадить вічну боротьбу за українські національні права. Але крім граматики ще треба словника, треба перекладів; виконуючи і це, Орієнтальний Інститут заслужився і для італійської культури і для італійської ідеї.

З приводу нової книжки Михайла Островерхи пише Джіячінто Тревізонно в 37) Рома Фашіста, з 27. січня 1938 довгу статтю „Уна нуова публікаціоне україна сулль' Імперо". Зріст націоналізму, молодеча енергія Італії та її ревізіоністичне становище до мирових договорів впливали на зріст зацікавлення фашизмом, в першу чергу також в українців, яких лучить ще з італійцями ненависть до большевиків, непошана до Ліґи Націй, прихильність до Німеччини й Японії та розуміється, давні культурні впливи і традиції. В добі, коли 52 держави старалися звязати руки Італії в її поході в Африці, українці виявляли свої симпатії та зрозуміння до цього. Зокрема передрукувала тоді українська преса статті цього часопису. Саме тоді цикль викладів Островерхи про фашистівську Італію викликав зацікавлення в найширших українських колах. Вийшли дві його книжки, сьогодні — третя має запізнати українців з новою імперією. Наступає короткий зміст та признання для ясности й обективности викладу. Дуже позитивну характеристику Лінь, зокремаж оцінку його „Рубана", подає Люїджі Сальвіні в 38) Чіркол, Рим кн. XI/XII, 1937 поруч з перекладом „Рубана". Німецький переклад цеї статті появиться в німецьким виданні наших „Вістей". Врешті в римськім місячнику 39) Конквісте, присвяченому культурі й критиці (січень 1938) появилася стаття проф. Лавра Майнарді, „Віта поетіка ді Тарас Шевченко". Автор навязує на свято 22-го січня, підкреслює завзяту боротьбу европейської України проти большевиків і для кращого зясування ваги України в культурному світі Европи переказує життєпис Шевченка. Підкреслює ідейність поета, який жертвував огляди на домашнє щастя чи на блискучу карієру своєї любові до України. Стиль дуже теплий, наведені деякі переклади: „Не женися на багатій"..., „Мені однаково"..., „Не для людей"... Закінчує словами: „Нема в світі України, немає другого Дніпра".

За цей гарний життєпис Шевченка, за промову з нагоди 20-тої річниці української незалежности (див. № 29) та взагалі за надіслання статтей з італійської преси, які ввійшли в цей огляд, належиться проф. Майнарді найщиріша подяка.

Р. Димінський.



ЖІНКА-ЧЕРНЕЦЬ.

Сестра Дамадіна, перша й одинока біла жінка, що постриглася в буддійські монахині. Вона звичайно живе на острові Цейльоні. Недавно приїхала до Сан Франсіско. Вона одіта в накидку з брунатного полотна домашньої роботи. На ногах у неї шкіряні постолі.

„КПИНИ І НАРУГА".

Ендецьке „Слово Нар." ч. 113 в статті п. з. „Знормалізовані українці не хотять продати площі на військові цілі" інформує за українською пресою про справу площі „Сокола-Батька" у Львові. Притім індеки дозволяють собі на кпини й наруги, мовляв, „тепер щойно виявиться, що варті всі декламації про польську армію, бо досі річ була в говоренні, а тепер річ іде про ствердження ділом, чиці поґляди є, чи не є тільки пустою фразою". На таке собі дозволяють ендеки в хвилині, коли грозить саме площі „Сокола-Батька" вивласнення.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. Звичайні місячні збори Бр. св. Стефана, від. 221, відбудуться в неділю, 8. травня, в годині 12. вполудне, в церковній салі при Оклей і Райс ул. Пригадуємо довгуючим членам, щоби сплачували свої довги, бо в противному разі будуть суспендовані. Тому, що є важні справи до полагодження, присутність усіх членів і членів є пожадано. Не забувайте за нових членів. Приводіть з собою разом на збори. — М. Барабаш, предс.; Д. Кузьма, кас.; Т. Шпікула, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Бр. св. Василія Великого, від. 364, відбудуться в неділю, 8. травня, зараз по Службі Божій, в церковній галі. Справа дуже важна; тому вимагається присутности всіх членів. Довгуючих просяться вирівняти свій довг і за діти; в противнім разі будуть суспендовані. — Андрій Барбер, пр.; Стефан Кравчук, кас.; Іван Сподар, секр.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Мітінг Тов. Мир, від. 368, відбудеться в неділю, 8. травня, в год. 1:30, на галі під ч. 394 Блекстон ул. Проситься членів прийти на означений час і привести знайомих, котрі хотілиб вступити до У. Н. Союзу. Приймається без вступного. — П. Куцірський, предс.; І. Пригода, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Місячні збори Тов. Над Збручем, від. 280., відбудуться в неділю, 8. травня, в годині 2. пополудні, в Укр. Гор. Клюбі, 608 В. Лакаванна Еве. Присутність всіх членів на цих зборах є конечна. Довгуючі члени мають старатися вирівняти свої залеглости. — О. Заторочний, предс.; М. Ягіело, кас.; Р. Рубльовський, секр.

ФРЕНКФОРД, ПА. Місячні збори Тов. ім. Дм. Вітовського, від. 268., відбудуться в неділю, 8. травня, точно в годині 3. пополудні, в У. Н. Домі, 2171 Вакеліне вул. Проситься членів прибути на ці збори, на котрих буде вирішена справа здвигу всіх відділів У. Н. Союзу міста Філядельфії на день 29. травня. Справа важна, кожний член повинен заінтересуватися. Довгуючим членам пригадуємо, щоби вирівняли свої залеглости. — М. Андріїв, предс.; Г. Михалюк, кас.; П. Омелян, секр.

МАНВІЛ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудуться в неділю, 8. травня, в 2. годині, в Ліберті Галі. — Іван Шегера, пр.; Дмитро Федина, кас.; Іван Лісний, секр.



КНЯЗЬ ДИРИҐЕНТОМ.

Данська дворська орхестра давала недавно концерт, на якому грали теж твори Вагнера й Бетовена. Капельник Еґісто Тонго віддав князеві Фридрикові, людині незвичайно музикальній, диріґентуру при виконуванні кількох концертових творів. Ця подія заскочила і здивувала публику і самих членів орхестри. Одначе на превелике вдоволення всіх виявилося, що князь не є дилєтантом, але незвичайно культурним і талановитим диріґентом. По кожній точці князь збирав бурхливі оплески захопленої публики.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

СПИС ЖЕРТВ, ВИСЛАНИХ ДО ЦЕНТРАЛІ ОДВУ.

ГАРТФОРД, КОНН.

На визвольну боротьбу.

Дня 11-го березня після Служби Божої за бл. п. матір секретаря місцевого відділу ОДВУ, п. Володимира Стефанова, відбувся обід, підчас якого на заклик богослова Івана Білінського переведено збірку, яка принесла $10.50. З неї приділено $4 на визвольну бортьбу, а $4 на Рідну Школу. Жертвували по $1: П. Апанович, богослови укр. прав. церкви В. Дармоць і Іван Білинський, В. Стефанців, С. Герман, Леський, П. М. Дропяк; по 50 центів: І. Чекерда, Н. Данилюк, К. Ярошевич.

САВТПОРТ, КОНН.

На захист.

Анна Медвідь зложила $1.45 на захист українських скитальців. А українська парохія $5 для українських інвалідів.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Коляда на визвольну боротьбу.

Чєниці 4-го від. УЧХ ОДВУ заколядували $28. Зложили: А. Бундзян $5; по $2: М. Дмитерко і П. Салабай; по $1: І. Созанський, І. Вилиновський, В. Березіцький, Н. Лоїоцький, С. Дикун, М. Хубодзяк, Е. Волинець, М. Тайзер, Г. Кулищ, Й. Березіцький, Д. Мечник, Й. Бурбела, Д. Набор, А. Брухаль, А. Чайковська, О. Ґіна, Я. Підлісний, К. Марущак, І. Каський; по 50 ц.: І. Івашкевич, В. Швайчук, Т. Дахневич, С. Литвинюк, В. Фурс і Я. Кулик.

МІННЕАПОЛІС, МІНН.

З щедрівки на визвольну боротьбу.

Ходили щедрувати члени 32-го від. ОДВУ: П. Гайва, В. Герман, Василина Пупеза, Анна Ясенюкова, Маруся Андрущак, Оля Гайва, П. Коцюбова, М. Гайдак, Ю. Коцюбівна, К. Гоцова. П. Гайва, В. Ґерман та В. Коцюба возили щедрівників своїми автами.

Зложили: д-р Микола Гайдак $5; по $2: П. Коцюбова, проф. О. Грановський, П. Качмар, А. Процай, Г. Пастушенко, Т. Возняк, С. Баран, Ю. Деделюк, Я. Горбуль; Н. Денис $1.50; по $1: В. Щербанюк, К. Гоцова, С. Коцюба, С. Породко, В. Гловацький, Стефанія Проць, о. прот. Корсуновський, М. Кохан, П. Приймак, І. Готра, І. Щерба, Н. Ванджура, К. Рихлій, П. Андрущак, Р. Ясинюк, П. Садовий, І. Василевич, Д. Судяк, О. Кузик, Д. Самотюк, О. Пилатюк, Н. Гарасим, Й. Домбровський, М. Андрушевський, П. Гайва, В. Ґерман, д-р Р. С. Берман, М. Книш, П. Кивириба, Д. Попко, В. Демяник, С. Юрків; по 50 ц.: П. Пупеза, І. Гарасим, Р. Шкірка, В. Хай, Б. Мамрик, М. Коваль, С. Рихлій, І. Тофан, П. і Вар. Прокопюк; М. Садовський 45 ц.; М. Олексюк 30 ц.; А. Кирієвська 25 ц.

По обчисленні малих видатків вислано $60.

ТОНТОН, МАСС.

На боротьбу.

Окружна управа ОДВУ влаштувала спільний обід минулого грудня, а чистий прихід в сумі $10 вислано на боротьбу.

Відділ 40. ОДВУ переслав $25.50 на такі цілі: $12 як коляда на визвольну боротьбу, $5 на Рідну Школу, $5 на українських інвалідів, а $3.50 на визвольну боротьбу з забави.

Коляду зложили по $1 громадяни: Щури, Стойки, Шарани, Витязі, Сорочки, Салати; Оліярі $2.50.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

22-гий відділ ОДВУ в Бронкс, Н. Й., жертвував на визвольну боротьбу $10.

НЮ БРІТЕН, КОНН.

На визвольну боротьбу.

Члениці 7-го від. УЧХ виасигнували з каси $25 на ціль визвольної боротьби.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

З нагоди Нового Року зложили по $1: В. Гричух, В. Гранковський, І. Пастушин, М. Шеремета, а дрібними жертвами $3.34. Разом $7.34.

На зборах братства св. Йосафата зложили по $1: М. Бінашевський, Н. Петрівський, а дрібними $7.16.

Коляда. По $1: Я. Дмитрів, Р. Дмитрів, І. Лущишин, Н. Лущишин, П. Гринів, Д. Рибак, М. Колданська, К. Шевчук, Г. Федчишин, Т. Ґерула, М. Плюта, П. Леско, Р. Фенчинський, М. Бінашевський. Разом $14.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

На визвольну боротьбу.

9-тий відділ ОДВУ вислав $5, а п. Даньків $1.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З протестаційного віча.

Українська Стейтова Організація та окружна управа ОДВУ переслала $203.54, як чистий дохід з протестаційного віча, що відбулося 20. березня 1938 року.

ЕЛИЗАБЕТ, Н. ДЖ.

З концерту.

Заходом 20-го й 21-го відділу УЧХ ОДВУ влаштовано 13. березня концерт в честь Ольги Басараб. Чистий дохід в сумі $40 вислано на українських політичних вязнів.

ДІТРОЙТ, МІШ.

На визвольну боротьбу.

На зборах 24-го відділу ОДВУ на поклик голови В. Дідика члени жертвували по $1: В. Дідик, П. Ващук, І. Семеґен, Н. Семеґен, В. Яворський, І. Столяр, В. Щербан, В. Белей, К. Михальчук, В. Візничак, і В. Сковрон $2. З каси відділу виасигнувано $10. Разом вислано $22.

НА ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ.

Шікаго, Ілл. Г. Шавалюк зібрав до пушки $3.70 на визвольну боротьбу.

Дітройт, Міш.: Д-р А. Кібзей $1.

АСТОРІЯ, Л. АЙ.

„Жіноча Громада" жертвує.

Українська Жіноча Громада на своїх зборах постановила жертвувати $22 на національні цілі як жертву з нагоди коляди. Гроші розділено так: на закуп захисту українських скитальців $10, на українських політичних вязнів $6 і на сиротинець у Філядельфії $6.

Зложили члениці: А. Підгірна $2; по $1: М. Левицька, М. Домарецька, М. Борух, А. Бобель, М. Табака, М. Михлів, М. Врублевська, Р. Галатин, М. Якиміцька, М. Климишин, Білінська, М. Стоколоса, А. Романишин, А. Бурдига, А. Перій, В. Гуменчук, Лозінська, М. Сидор, С. Ґула, К. Мартин.

ШПІОНАЖА ПІДЧАС ВІЙНИ

У звязку з призначенням нових фондів на розвідчу службу англійські часописи подають деякі нові подробиці зо шпигунської діяльности в ріжних краях підчас світової війни.

У перших місяцях війни в 1914. р. французька розвідча служба була краще зорганізована від німецької.

Лючієто.

Одним із найкращих французьких шпигунів був Лючієто. Він перебував у Німеччині, одначе мав змогу контактуватися з французьким ґенеральним штабом. Йому першому вдалося попасти на слід тайної підготови Німеччини до газової війни.

Якось одного разу побачив він на залізничій стації кілька величезних ваґонів-збірників, які мали відїхати до Ессену. Лючієто виїхав негайно до Ессену, щоб там довідатися, що міститься в таємничих збірниках.

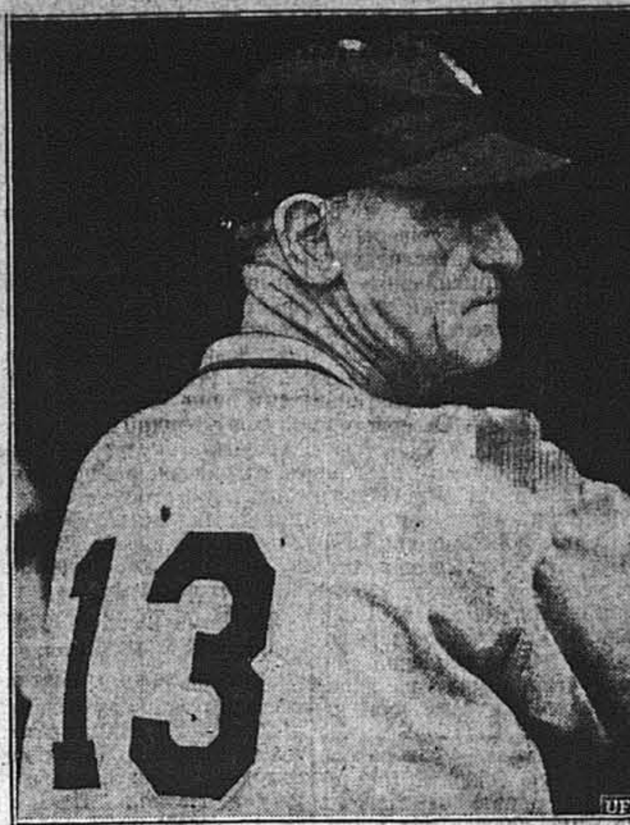
Там почав він пильно заходити до всіх ресторанів та пиварень, в яких сходилися робітники, що працювали в ріжних військових заведеннях. Один із робітників проговорився перед ним, що німецькі гармати стрілятимуть небавом на ворога ґазовими стрільнами. Лючієто видивився на робітника зчудований, буцімто він не довіряє йому. Тоді ображений робітник заявив, що дасть Лючієтові нагоду побачити пробу тих стрілен, яка відбудеться в найближчих днях у присутності цісаря.

Лючієто справді бачив ту пробу. Він бачив, як приїхав цісар, як із гармати вистрілили ґазове стрільно у напрямі невеликого стада овець. Овець заслонив раптом густий жовтавий дим і коли він розсіявся, всі вівці лежали мертві. Лючієто негайно повідомив про цю пробу Францію і переслав теж куснік стрільна, який йому вдалося знайти.

Аронсон.

Найсміливішим розвідчиком був не француз і не анґлієць, лиш молодий жидок із Палестини на назвище Аронсон. Він мешкав разом із своєю сестрою у Яфі і в нього на кватирі станув якийсь німецький ґенерал, який доволі часто залишав на своїм столі ріжні важні документи. Аронсон ненавидів турків, які були в союзі з Німеччиною, і тому рішив помагати анґлійцям (очевидно не лиш з ідеї, але й за добрі гроші). Він починав із ґенералом дуже часто ріжні балачки і в них зручно перескакував на військові теми та виманчував від ґенерала цікаві тайни. Відтак уночі переїздив на човні до анґлійців і повідомляв їх про все те, що йому вдалося видобути від ґенерала і що довідалися теж його знайомі. Вкінці німці запримітили, що їх пляни хтось зраджує анґлійцям і обвинувачували у шпигунстві сестру Аронсона. Її арештували, почали випитувати, але коли не вдалося від неї нічого видобути, її вбили. Аронсон утік до анґлійців і вернувся до Яфи разом з анґлійським військом.

І найчесніша людина не може жити в спокою, коли не подобається лихій людині. **(Шілер).**



ЗО СПОРТУ.

Ґебі Стріт, принявши посаду завідувача одної бейзболевої дружини Американської Ліґи, казав собі вишити на плечах тринацятку, по котрій його мають розріжняти від інших грачів. Як можна догадуватися, цим вибором він зробив натяк на відомий американський забобон, що 13 нещасливе число. Він хоче показати, що він у це не вірить, та цим він усетаки доказує, що питання, чи 13 приносить, чи не приносить щастя, його клопоче тоді, як людину справді незабобонну це питання зовсм не буде обходити.

КОЛИ ПОЕТ ДІСТАНЕ ПЛАТНЮ.

В Загребі, у Югославії, міська рада рішила з нагоди 50-ліття уродин тамошнього поета Любомира Візнера визначити йому з міських фондів платню у висоті 1,500 динарів місячно. Візнер є останнім поетом зпоміж тих, що жили в Загребі перед війною. Багато з них померло, та більша частина воліла покинути поезію і занятися прозою буденного життя з його добрими й поганими прикметами. Словом, воліли без слави в сякім-такім гаразді жити, як у славі вмирати. Один Візнер не зрікся розкошів поезії і слави і боровся з долею, як лиш міг.

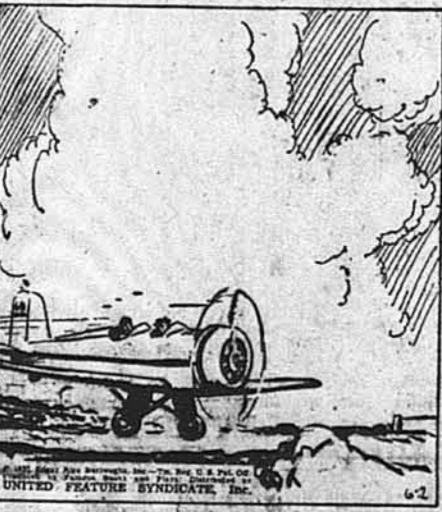
Коли по ухвалі міської ради виплатили йому платню за три місяці згори, значить 4,500 динарів, він запросив усіх своїх приятелів до найкращого ресторану і там заявив їм, що не покине ресторану так довго, доки не пропустить усіх грошей. Одначе своєї обітниці не міг додержати, бо вже по витраті третини грошей усі його товариші були вже майже непритомні від надміру напитків. Невдоволений, що не вдалося додержати слова, марнотратний поет, що не привязував ваги до грошей, покинув ресторан, залишивши там своїх приятелів.

СМЕРТЬ СЛОВАЦЬКОГО ДІЯЧА.

У Словаччині вмер у 73. році життя відомий словацький діяч, довголітній співробітник о. Глінки та співавтор програми словацької народньої партії, о. Йосип Качка. За його національну діяльність мадярська військова влада засудила була його в часі війни на кару смерти, яку на інтервенцію духовенства, між іншими й о. Глінки, замінили були на 12 літ вязниці. Похорон покійного був великою словацькою національною маніфестацією. В ньому взяло участь багато провідників словацького національного руху з о. Глінкою у проводі.

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ.

(148)



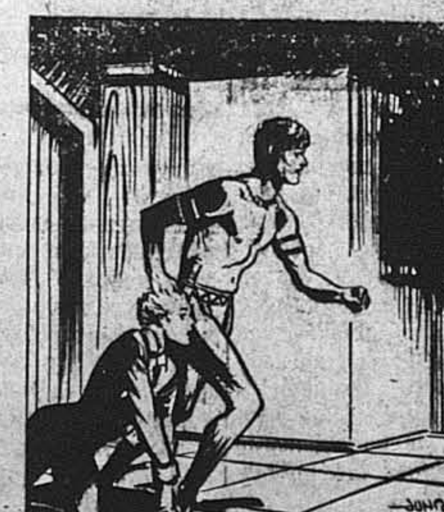
Безжурно гнався літак крізь повітря, не знаючи, що його два пасажири думають тажку думку. Думають про те, як би врятувати дорогі особи, що ще живі, але готові кожної хвилі зазнати смерти з рук жорстоких кавуру. А коли жорстокі кавуру перетнуть нитку їх життя, то тоді вже ніщо на світі не поверне їх до життя. Лишиться тільки смуток до самої смерти.



Тимчасом, здавалося, що боротьба між Джейн і Кавандавандою добігає кінця. Кавандаванда добув ножа і, притримуючи Джейн другою рукою, вимірив ножа в неї. Джейн хвилю вдивлялася з затаєним віддихом у його обличчя, але побачила, що від нього нема що сподіватися ласки. Нагло нею заволоділа якась величезна енергія, немов востание перед смертю.



Вона нагло сіпнулася з цілої сили і вирвала свою руку з руки Кавандаванди. А другим її вчинком було це, що вона з цілої сили замахнулася кулаком і вдарила Кавандаванду в лице. Удар був сильний, та він не звалив Кавандаванди з ніг. Він тільки вправив його у велике збентеження. Хвилю він стояв немов остовпілий. Джейн скористала з цього.



Вона миттю побігла до дверей і, вдчинивши їх, почала скоро втікати коридором. Та Кавандаванда прочуняєвся і блискавкою кинувся за нею. Йому не доводилось довго бігти за нею. Він скоро її зловив. Запустивши свої пальці в її волосся, він ось так потягнув її назад до своєї кімнати. Аж тепер Джейн побачила, що приходить її кінець.